

Vanhusneuvoston lausunto toiminnallisesta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmasta

Vanhusneuvosto pitää suunnitelmaa tarpeellisena ja hyvin valmisteltuna. Erityisen myönteistä on, että suunnitelmassa tunnistetaan ikääntyneiden yhdenvertaisuuteen liittyvät keskeiset haasteet, kuten palvelujen saavutettavuus, digipalvelujen käyttö, esteettömyys, alueelliset erot sekä ikäsyrynnän riskit.

Vanhusneuvoston keskeiset huomiot

1. Ikävaikutusten arviointia tulee vahvistaa
 - Vanhusneuvosto kannattaa suunnitelmassa esiin nostettua ikävaikutusten arviointia ja esittää, että se otetaan systemaattisesti käyttöön palveluverkkoa, digipalveluja, asiakasmaksuja ja palvelujen saatavuutta koskevassa päätöksenteossa.
2. Vaihtoehtoiset asiointitavat on turvattava
 - Digipalvelujen rinnalla tulee säilyttää mahdollisuus asioida puhelimitse, kasvokkain ja tarvittaessa kirjallisesti.
 - Digiasiointi ei saa muodostua palveluihin pääsyn edellytykseksi.
3. Palvelujen saavutettavuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota
 - Ikääntyneiden yhdenvertaisuutta heikentävät pitkät etäisyydet palveluihin, kuljetushaasteet, palvelujen keskittäminen sekä palveluprosessien monimutkaisuus.
4. Ikäsyrynnän tunnistamista on vahvistettava
 - Suunnitelmassa tunnistetaan tilanteita, joissa ikääntyneiden oireita vähätellään tai selitetään iällä. Henkilöstön koulutuksessa tulee kiinnittää huomiota ikäsyrynnän tunnistamiseen ja asiakkaiden yhdenvertaiseen kohtaamiseen.

5. Esteettömyyskartoituksessa huomioitava ikääntyneet

- Vanhusneuvosto kannattaa esteettömyyskartoituksen laatimista ja esittää, että siinä arvioidaan fyysisen esteettömyyden lisäksi palveluprosessien, viestinnän, digipalvelujen ja psyykkisen esteettömyyden toteutumista ikääntyneiden näkökulmasta.

6. Ikääntyneiden osallisuus on varmistettava

- Vanhusneuvosto tulee ottaa mukaan suunnitelman toimeenpanoon, esteettömyyskartoituksen valmisteluun sekä suunnitelman seurantaan.

Yhteenveto

Vanhusneuvosto puoltaa toiminnallisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman hyväksymistä. Suunnitelman toimeenpanossa tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota ikävaikutusten arviointiin, palvelujen saavutettavuuteen, vaihtoehtoisten asiointitapojen turvaamiseen, esteettömyyden kehittämiseen sekä ikääntyneiden osallisuuden vahvistamiseen. Ikääntyneiden yhdenvertaisuuden toteutumista tulee seurata ja raportoida säännöllisesti osana suunnitelman toimeenpanoa.

Päätösehdotus:

Päätösehdotus: Vanhusneuvosto hyväksyy lausunnon ja toimittaa sen Keski-Suomen hyvinvointialueen toiminnallisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman valmistelun tueksi.

Nuorisovaltuuston lausunto toiminnallisesta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmasta

Nuorisovaltuusto pitää suunnitelmaa tärkeänä ja kannattaa sen hyväksymistä. Erityisen myönteistä on, että suunnitelmassa tunnistetaan lasten ja nuorten yhdenvertaisuus, osallisuus, palvelujen saavutettavuus sekä haavoittuvassa asemassa olevien nuorten tarpeet.

Nuorisovaltuuston keskeiset huomiot

1. Lasten ja nuorten osallisuutta tulee vahvistaa
 - Nuorisovaltuusto pitää tärkeänä, että lapset ja nuoret osallistuvat palvelujen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen sekä heitä koskevaan päätöksentekoon. Osallisuus vahvistaa yhdenvertaisuutta ja palvelujen toimivuutta.
2. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuuteen tulee kiinnittää huomiota
 - Suunnitelmassa tunnistetaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen riittävydessä ja saatavuudessa haasteita. Nuorisovaltuusto pitää tärkeänä, että nuoret saavat tarvitsemansa tuen oikea-aikaisesti ja matalalla kynnyksellä.
 - Päihde- ja mielenterveysongelmat tulee käsitellä yhdessä, kokonaisuutena, ettei tapahdu palveluista väliinputoamisia. Esimerkiksi mielenterveyspalveluihin pääsyn saattaa sulkea päihdeongelma.
 - Mielenterveyspalvelut korostuvat, päihdepalvelut ja niiden saavuttaminen jää helposti sivuun.
3. Palvelujen saavutettavuuden tulee toteutua yhdenvertaisesti koko hyvinvointialueella
 - Nuorten mahdollisuudet saada palveluja eivät saa riippua asuinpaikasta, toimintakyvystä, taloudellisesta tilanteesta tai digitaalisista valmiuksista. Erityistä huomiota tulee kiinnittää syrjäseuduilla asuvien nuorten palveluihin.
 - Muistutusten teko tulee olla helppoa ja linkit löydettävä. Nuorille tarjottava esimerkiksi kouluihin ohjeistusta.

4. Neurokirjon lasten, nuorten ja nuorten aikuisten palveluja tulee kehittää

- Nuorisovaltuusto pitää tärkeänä, että neurokirjon henkilöiden tutkimuksiin, tukeen ja kuntoutukseen pääsyä parannetaan sekä lapsille että yli 18-vuotiaille nuorille aikuisille.
- Erityisesti tyttöjen neurokirjon oireet jäävät helpommin tunnistamatta tai diagnosoimatta. Nuorisovaltuusto toivoo tähän kiinnitettävän huomiota.
- Ammattilaisten nepsy osaaminen tulee varmistaa, pelkkä käyty koulutus ei tätä takaa.

5. Muut huomiot

- Matkakulut esimerkiksi jälkihuollon tapaamisiin tulee korvata todellisten kustannusten mukaisesti
- Palvelut tulisi turvata yhdenvertaisesti myös alueen reuna-alueilla asuville nuorille
- Osa ajanvarauksista vaatii vahvan tunnistautumisen (pankkitunnukset), tämä pitäisi mahdollistaa myös niille nuorille, kenellä ei ole verkkopankkitunnuksia.

6. Syrjinnän ehkäisyyn ja turvalliseen kohtaamiseen tulee panostaa

- Nuorisovaltuusto kannattaa turvallisemman kohtaamisen periaatteita ja pitää tärkeänä, että jokainen nuori kohdataan palveluissa kunnioittavasti ilman ennakkoluuloja tai syrjintää.

Yhteenveto

Nuorisovaltuusto puoltaa suunnitelman hyväksymistä. Nuorisovaltuusto korostaa erityisesti lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamista, mielenterveys- ja päihdepalvelujen saavutettavuutta, alueellista yhdenvertaisuutta sekä neurokirjon lasten ja nuorten tarpeiden huomioimista palveluissa.

Päätösehdotus:

Nuorisovaltuusto hyväksyy lausunnon ja toimittaa sen toiminnallisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman jatkovalmistelun tueksi.

Vammaisneuvoston lausunto toiminnallisesta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmasta

Vammaisneuvosto toteaa, että suunnitelma on tarpeellinen ja sen tavoitteet tukevat vammaisten henkilöiden oikeuksien ja tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumista. Myönteistä on, että suunnitelmassa tunnistetaan esteettömyyden, saavutettavuuden, yksilöllisen palvelutarpeen, kohtuullisten mukautusten ja osallisuuden merkitys.

Vammaisneuvosto esittää, että jatkovalmistelussa:

- esteettömyys huomioidaan kokonaisuutena: fyysinen, digitaalinen, viestinnällinen, toiminnallinen ja psyykinen esteettömyys. Esteettömyyskartoituksissa toivotaan nostettavan esille myös väestönsuojien riittävyydet ja kunnot.
- palveluista, tiloista, digipalveluista ja asiointiprosesseista laaditaan kattava esteettömyys- ja saavutettavuuskartoitus sekä aikataulutettu kehittämissuunnitelma
- digipalvelujen rinnalla turvataan puhelin-, lähi- ja muut vaihtoehtoiset asiointitavat. Asiointiin tulee turvata riittävät resurssit.
- vammaiset henkilöt ja vammaisneuvosto osallistuvat toimenpiteiden suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja seurantaan
- päätösten ennakkovaikutusten arvioinnissa tarkastellaan järjestelmällisesti vaikutuksia eri tavoin vammaisiin henkilöihin
- kohtuullisten mukautusten toteuttamiseen laaditaan selkeät käytännöt ja henkilöstölle varmistetaan riittävä osaaminen
- palvelujen saatavuutta, jatkuvuutta ja yksilöllistä tarveharkintaa vahvistetaan erityisesti vammaispalveluissa, kuljetuspalveluissa, asumisen tuessa sekä työ- ja päivätoiminnassa
- tavoitteille määritellään vastuutahot, aikataulut ja mitattavat seurantatiedot, joista raportoidaan vuosittain.
- palvelutarpeen arvioinnissa tulee kuulla asiakkaan lisäksi riittävästi myös läheisiä ja omaisia.

Päätösehdotus: Vammaisneuvosto antaa edellä esitetyn lausunnon toiminnallisesta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmasta 2027–2029 ja korostaa, että suunnitelman toimeenpanossa on varmistettava vammaisten henkilöiden oikeuksien, osallisuuden sekä tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutuminen YK:n vammaissopimuksen mukaisesti.